

ומשמע שאם נמצא כבן שנתיים, יש לחוש לחטאת, ואין דנים כאן משום 'ספק ספקא', שמא בן שנה שמא בן שנתיים, ואפילו בן שנה, שמא שלמים ולא חטאת — שאין זה נחשב 'ספק ספקא' אלא שם אחד הוא, האם זה הוא חטאת אם לאו, הגם שמסתבר יותר שאינו חטאת.

ובמשך חכמה (ויקרא ה, ו) כתב (עפ"י הגמרא רפ"ג דבכורות) שכבשה [שלא כעז] אינה יולדת תוך שנה. [ובזה הסביר את משמעות השם 'כבש' — שהוא רק בתוך שנתו הראשונה, שעדיין כלי ההולדה כבושים בקרבו. ובה פרש את שינוי שם 'כבש' ו'כשב' בתורה, ע"ש דברים נחמדים]. וכאן הכוונה שמצאה מעוברת, הרי ודאי עברה שנתה. ואילו בגמרא בזבחים מדובר בזכר. בזה הסביר דברי חנניא בן חכינאי 'עז בת שנתה לחטאת' (ע' רש"י) — כוונתו, שהעז, אף כי מעוברת היא — יש להסתפק בה בחטאת, כי העז יולדת בת שנתה.

— ואין חוששין שמא אבדה כשהיתה בת שנתה ורק עתה נמצאה, כי מסתמא סמוך לאיבודה נמצאה ('שיטה לא נודע למי').

'כונסה לכיפה...' — כדי שלא תתערב באחרים ותאסור את כולם אפילו הם אלף (תורי"ד עפ"י זבחים ע:).

דף נו

סיכומי שיטות

לקחת בהמה ושאר דברים ממעות מעשר שני; קידושין במעות מעשר שני — סיכום הסוגיא, לשיטות רש"י והתוס'.

חילול מעשר שני על בהמה טהורה
אין מחללין מעשר שני על בהמה. ואין לוקחין בהמה ממעות מעשר שני מחוץ לירושלים, אפילו היא ראויה להקרבה.
רש"י כתב שני טעמים: משום וצרת הכסף — הקפידה תורה לחלל על כסף שיש בו צורה דוקא. ועוד, שמא תכחיש בטורח הדרך. והתוס' פרשו משום גזרה שמא יגדל עדרים עדרים. וגזרו זכרים אטו נקבות. ולרבי מאיר (בסוכה מ:) לא גזרו ולכך מותר לדבריו ליקח זכרים.
אם המטבעות שבאותו מקום אינם יוצאים בירושלים, אפשר שהתירו לו לקחת בהמה במקומו כדי להעלותה לירושלים ולהקריבה (תוס' סד"ה במזיד, עפ"י ב"ק צז: ותוס' שם בתירוץ השני).

עבר וחילל; אם הבהמה ראויה להקרבה — החילול חל, ויעלנה לירושלים ויאכלנה בתורת שלמים. ואם לאו, כגון שהיא בעלת מום, או שחילל על חיה — אין החילול חל. לחכמים בין בזכרים בין בנקבות ולרבי מאיר — בנקבות בלבד, כאמור (תוס' ד"ה אין וד"ה במזיד עפ"י התוספתא).

חילול על בהמה טמאה ושאר דברים
בהמה טמאה שאינה ראויה לאכילה, וכן עבדים וקרקעות — אינם ראויים לחילול מעשר שני, אף
בדיעבד.

והוא הדין לכל דבר שאינו ראוי למאכל או לשתייה וסיכה, כגון כלים ובגדים. כן כתב הרמב"ם
(מעשר שני ג, ט). ומשמע מדבריו שאסור מדאוריתא. וכן דעת כמה ראשונים. וצדדו שמחלוקת תנאים
יש בדבר, האם מותר ליקח כסות וכלים לצורך החי אם לאו. (וע' ר"ש מעשר שני ה, יב; רמב"ן וש"ר
ביבמות עד; תוס' ע"ו סב.). ואילו התוס' בכמה מקומות (ביבמות עג. ד"ה נכסי. וכן בתורא"ש שם וכאן; תוס'
ב"מ נג.) צדדו שחפצים שלצרכי האדם כגון בגדים וכד', אינם אסורים אלא מדרבנן, ומדאוריתא אין
איסור אלא בלקיחת תכריכין למת.

לקיחת בהמה טהורה ממעות מעשר שני —
אם בשוגג, שלא ידע שהן מעות מעשר — הרי זה מקח טעות, שהרי הלוקח אינו חפץ לטרוח
להעלות הבהמה ולאכלה בירושלים.

ואם במזיד; אם היתה דעתו להעלות הבהמה לירושלים ולהקריבה שלמים, כדרך כל בהמות הניקחות
מכספי מעשר שני — המקח קיים, ותעלה ותאכל.

ואם היה בדעתו לאכול הבהמה מחוץ לירושלים, שלא כדינה (רש"י), או [כן פרשו התוס' ועוד
ראשונים] שאמר למוכר שאינו מחלל את קדושת המעות על הבהמה, אלא יישארו המעות בקדושתן
והבהמה תשאר חולין כשהיתה — קנסו להחזיר המקח, ויחזרו דמים למקומם.

ולאחר שמחזיר הדמים למקומם ובטל המקח, ממילא בטל החילול. המעות נשארות בקדושתן והבהמה נשארת חולין. כן
כתב מהרש"ל (על תד"ה מסתברא). אך לכאורה זה רק אליבא דרש"י, אולם מדברי התוס' שהקשו על פרש"י כיצד משום
קנס עוקרים דבר מהתורה, משמע שאינם סוברים כן, שהרי לפי דעה זו אין כאן עקירה כלל, כי מדין הפקר בית דין
הפקר ביטלו המקח. (וע' מהרש"א ומהרש"ל על תד"ה במזיד).

ובאופן השני, שפירש למוכר שהמעות לא יתחללו, ודאי המעות קודש והבהמה — חולין.

ואם המוכר ברח ואינו לפנינו לקונסו — יאכל הלוקח כנגדן. יקח מעות משלו ויאמר, כל מקום
שהמעות ביד המוכר — יהו מחוללות על אלו, ויעלם ויאכלם בירושלים. (כך מתבאר מתוך דברי הגמרא.
וכן מפורש במאירי. ולפירוש ריב"א, אין החילול הוה חל, מפני שמעות המוכר אינן ברשותו לחללן [והלכה כרבי יוחנן
(בב"ק סט), שאי אפשר לחלל דבר שאינו ברשותו — דלא כ'צנועין'], אלא קנס הוא שקנסו ללוקח ולעולם המעות
קדושים ביד המוכר).

מבואר בגמרא דקנסינן למוכר משום 'דחורא גנב', הגם שהלוקח נתכוין להוציאה לחולין וראוי גם הוא לקנסו. ויש לעיין
במקרה שהמוכר לא ידע שהן מעשר ולא עבר בזדון, שלכאורה נראה לקנסו את הלוקח.

ואין להקשות אם כן מדוע הוצרכו להעמיד הא ד'אין לוקחין בהמה טמאה/ בברח, ולא העמידו כגון שהמוכר לא ידע
שהמעות מעשר שני — הא בורכא, שהרי שם אם לא ידע הוי מקח-טעות, כיון שלא חל הפדיון על בהמה טמאה, והמעות
נשארו בקדושתן, ודאי אינו חפץ לקבל מעות של מעש"ש, הלכך ודאי מדובר שידע. אך במוכר בהמה טהורה שהמעות
נתחללו על הבהמה, נראה לכאורה שאין זה מקח טעות מצד המוכר, ואף על פי שנעשה איסור על ידו, ואילו היה יודע
לא היה מוכר בעבירה. מ"מ בדיעבד ניחא ליה, כשם שבקדושין אף כי אסור לכתחילה לקדש בהן, לא אמרו שמשום
כך הוי קידושי טעות — לדברי רבי ירמיה (לעיל נג.).

ואולם הריטב"א כתב להדיא שכשהמוכר לא ידע הרי זה מקח-טעות. אך נראה מדבריו שהוא מפרש שהלוקח רצה שלא

תחול על הבהמה קדושה אלא יישארו המעות בקדושתן (בדומה לפי' התוס'), ולכן מובן דהוי מק"ט, כי קיבל מעות מקודשין, אולם לרש"י אין נראה כן. תדע, שאם לא כן היה רש"י יכול לפרש ה'במה דברים אמורים' גם על שוגג, ולא היה נצרך לדחוק דאמיד בלבד קאי, וכדרך שפירש הריטב"א, דקאי על שגגת המוכר — אלא משמע שבאופן זה קנסו את הלוקח שיאכל כנגדן.

לקיחת בהמה טמאה

בשוגג — הרי זה מקח טעות. במזיד — יחזרו דמים למקומם, משום קנס. ברח המוכר — יאכל הלוקח כנגדן. ונחלקו ריב"א ור"מ (בתד"ה מתקף), האם חילול זה חל, משום 'זכין לאדם', או אינו אלא קנס, והמעות שאצל המוכר — בקדושתן עומדות.

קידושי אשה במעות מעשר שני

לדעת רבי מאיר שמעשר ממון גבוה הוא — אינה מקודשת. לדעת רבי יהודה — בשוגג אינה מקודשת, לפי שאין האשה רוצה, או אין שניהם רוצים (כדלעיל ג:). במזיד — בסתם אשה, קנסו שיחזרו דמים למקומם. ובאשה חבירה שיודעת שהמעות בקדושתן ותעלם לירושלים — לא קנסו.

ציונים וראשי פרקים לעיון

(ע"ב) 'המקדש בערלה, בכלאי הכרם... אינה מקודשת' — שני טעמים נאמרו על פסול הקידושין באיסורי-הנאה; א. אין לאיסורי-הנאה ערך ממוני, וכעפרא בעלמא הם. ב. אין עליהם בעלות, ואינם חשובים כשלו.

[וכבר דנו ראשונים ואחרונים האם איסור'ג הנם כהפקר שאין עליהם בעלות כלל, או שמא הם שלו אך אינם ברשותו, שאין לו יכולת שימוש והקנאה וכד'. ע' ר"ן נדרים (מז); ריטב"א סוכה; שו"ת הרשב"א (תרב); קצות החושן (תו,א); אבני מילואים (כח); נתיבות המשפט (ערה; רסב,ג); מחנה אפרים (זכיה מהפקר ד); חתם סופר (או"ח קפ); בית הלוי (ח"א מה); פרי יצחק (ח"ב טו); עונג יום טוב (לב ד"ה ולפי, ואילך); משיב דבר (ח"ב עד וח"ה יב); קהלות יעקב (נדרים כח ופסחים ב); אילת השחר (ב"ק כ:). וע"ע במובא בפסחים ו נדרים מז כריתות כד]. התוספות דנו מדוע השימוש שלא כדרך הנאתן שהוא מותר, אינו שווה ערך ממוני, ותתקדש לו משום אותו שימוש. ובבית מאיר העיר שאמנם מצד נידון השווי הממוני יש לשאול כן, אך הלא טעם נוסף שייך כאן — משום חסרון בעלות, וכנ"ל.

וכבר נחלקו הראשונים, האם בשלא כדרך הנאתן מותר לכתחילה כדעת התוס' כאן (ע' מרדכי פסחים כד; תוס' שם כו. ד"ה שאני כט: סד"ה אין [וקובץ ענינים]; משל"מ ושעה"מ — יסודי התורה ה; בהגר"א יו"ד קנה; חזו"א או"ח קטז,ז) או אסור הדבר מדרבנן, ולכך אינה מקודשת, וכדין המקדש באיסורי הנאה דרבנן (רמב"ן רשב"א ועוד — כאן ובפסחים כד; תוס' שבועות כב; וע"ז יב; בהגר"א יו"ד קנו,כב; ש"ך קנה סקי"ד). ויש אומרים אפילו מדאורייתא אסור אלא שאין לוקין אלא בכדרכם (ע' מגיד משנה ולחם משנה — מאכלות אסורות ח,טו; ארחות חיים — יין נסך ד; משנה למלך — יסודי התורה ה,ה; שאגת אריה — עד. וכתב בשו"ת אחיעזר (ח"ג פג,ד) שזה רק כשעושה מעשה בגוף האיסור ומכלה הדבר בשימוש). וע' פרטים נוספים ביוסף דנת פסחים כד, בשאלות ותשובות לסיכום.

עוד דנו הראשונים, מדוע לא תתקדש מפני שוויות האפר המותר באיסורי הנאה הנשרפים (משנה סוף תמורה); יש אומרים שמדובר שאין באפר כדי שיהיה פרוטה. ויש אומרים שהאפר דבר אחר הוא וכעת אינו בעולם הלכך אי אפשר לקדש בו עתה. — ע' רשב"א; תוס' פסחים כט: פני יהושע; שערי ישר א, ט; ו, יז; חזו"א מ, יב; קהלות יעקב מג. ועוד דנו רבות בספרי האחרונים בענין זה. וע"ע במצוין ביוסף דעת נדרים פה ובכורות ט.

'מכרן וקידש בדמיהן — מקודשת' — אבל לכתחילה אין לקדש בחליפי איסורי הנאה, כמבואר במסכת נדרים (מז:). שחליפי איסורי הנאה אסורין לכתחילה לו עצמו (ר"י הזקן). ואיסור זה מדרבנן הוא, גזרה משום הנאה באיסור עצמו, או משום שנמצא נהנה באופן עקיף מהאיסור. (ע' רא"ש ור"ן כאן; מתנה אפרים — מאכלות אסורות ה, טז).

ואף שהדבר אסור לו בהנאה, אם קידש — מקודשת, כי מכל מקום היא קיבלה מידו דבר השווה לה פרוטה, שהרי רק לו עצמו אסור להנות ממנו, ולא לאחרים. (עפ"י ר"ן ומאירי. ומכאן דן המשנה למלך (אישות ה, א) אם צריך שהוא משלו יתן שוה-פרוטה, או די שהיא קבלה ש"פ. וצוין לעיל בדף ז: ע"ש. וע"ע: שער המלך אישות ה, ב; ו; אפיקי ים ח"א טז; שערי ישר א, ג, כה).

ומרש"י במסכת עבודה זרה (נד: ד"ה למעוטי) מבואר שאף על פי ששאר הנאות אסורות מחליפי איסורי הנאה — קידושין שאני, אם משום שלא אסרו אלא בדבר הניכר והנראה, כגון ליקח בהם פירות וכלים, אם משום מצות פריה ורבייה.

ולהרמב"ם שיטה אחרת בדין חליפי איסורי הנאה, ובבאור הסוגיא בנדרים — ע' בהל' מאכלות אסורות ה, טז; שו"ת הרשב"ש תרי ד"ה עוד כתב שם כל מאכל; שער המלך — יסודי התורה ה, ח; שערי ישר ה, כ. וע' יוסף דעת נדרים מז.

— קיימא לן שהמקדש בגזל, קודם יאוש בעלים — אינה מקודשת. והלכך צריכים אנו להעמיד כאן באופן שאין במכירת האיסורין הללו, משום מקה-טעות, כגון שהמוכר ידע על כך, שאז נחשבים המעות מתנה. או כשקנה מגוי.

ובתלמוד ירושלמי למדו מכאן שהמקדש בגזל — מקודשת. אך אנן לא קיימא לן כן, כאמור. ולולא דברי הירושלמי היה אפשר לומר שאין כאן גזל, ואף אם יש כאן מקה-טעות, אין זה אלא חיוב לשלם מביתו אבל אותן המעות שקיבל הלא ניתנו לו להוצאה. (רא"ש ור"ן. וכן צידד הרשב"א בשיטת תלמוד דידן). ועוד יש לומר שהתנא סובר סתם גזלה יאוש בעלים הוא. (עפ"י רשב"א. וע"ש שהלוקח לא ידע שהם איסור"נ. וצ"ב מדוע אין נידון זה תלוי בשאלת יאוש שלא מדעת).

זאימא הני מילי היכא דבדק צור ושחט בה, דמיחזי כסקילה, אבל שחטיה בסכין לא? — מידי סכין באורייתא כתיב! ועוד תניא בכל שוחטין בין בצור... — ע' רש"י. ויש לפרש השאלה והתשובה בדרך זו: בשאלה סברנו ששחיטה בצור, הגם שמתרת את הבשר לאכילה שהרי אין כאן נבלה, מכל מקום שם 'סקילה' עליה, כי סוף סוף מיתתה נעשית באבן. ולכן יש לדרוש את הכתוב על אופן שכזה בלבד. ותרצו, כיון שגם זו שחיטה כשאר שחיטות, אין שם 'סקילה' עליה. (ע"ע בריטב"א ובאילת השחר).

ג. בהמה שנמצאת מירושלים ולמגדל עדר, וכמדה זו לכל רוח, יש לו לחוש שמא הוקדשה לקרבן, שרוב בהמות היוצאות משם זבחים הם. הלכך יש לו להסתפק בכל הזבחים שהיא ראויה להם, ואם בא לאכלה צריך לצאת מכל חשש, וכך יעשה; —

היה זכר בן שנתו; יש לו להסתפק שמא עולה הוא או זבח שלמים הלכך אי אפשר להקריבו אלא יפדהו. [לרבי אושעיא בדעת רבי מאיר, יכול לפדותו בעודו תמים. ולרבי יוחנן לא יעשה כן אלא ימתין עד שיומם מאליו ורק אח"כ יפדה]; יביא שתי בהמות ויאמר, אם זו עולה — תתחלל על בהמה זו, וחברתה תהא שלמי נדבה. ואם זו שאבדה שלמים — תתחלל על השניה, והראשונה תהא עולת נדבה. ויביא בהמה נוספת (תוס') עם לחם, ויאמר: אם זו שאבדה היתה תודה — תתחלל על זו. ואם לאו — תהא זו תודה בנדבה. [ואין לחוש משום אשם נזיר ואשם מצורע, שהם בני שנה — לפי שאינם מצויים. ואין לחוש משום פסח [בזמנו] — כי זהירים בו יותר שלא יאבד. ואין לחוש לחטאת ציבור שהיא באה זכר בן שנתו — שלב ב"ד מתנה עליהם שאם יאבדו יהיו חולין (תוס'). ותורי"ד כתב מפני שהירים בו שלא יאבדו].

ואף על פי שעשה ככל זה, עדיין יש לחוש שמא הוא בכור או מעשר שאין לו פדיון, הלכך ייאכל במומו בתורת בכור ומעשר, שאין נשחטים באיטליז ואין נשקלים במשקולות (ולא ימכרו).

הרמב"ם (פסוה"מ ו, יח) כתב [דלא כתוס'] שמביא רק שתי בהמות ולחם, ומקריב בהמת השלמים עם הלחם, שמא תודה היא (ונאכלת ליום ולילה, כתודה. ואף להתוס' משמע שבהמת השלמים נאכלת ליום ולילה, שמא היא מותר הפסח. ויש חולקים (ע' מקדש דוד קדשים, קונטרס אחרון ה סק"ג — בשיטת הראב"ד המובאת בריטב"א).

זכר בן שנתים — יש לו לחוש שמא אשם הוא, ואין לו תקנה בהבאת בהמה לאשם, שאין אשם בא בנדבה.

ומכל מקום אפשר שיש לו תקנה לאחר שיומם, שיתנה ויאמר אם הוא אשם — ייקרב אשם, והנכסים נדבה [וכמאן דאמר (בזבחים צא) נסכים הבאים בפני עצמם לספלים כנסכי הקרבן], ואם כבר נתכפרו בעליו באחר — הלא דינה לקיץ המזבח ותהא בהמה אחרת עולה תחתיה. ואם היה זה שלמים — שלמים, שהרי מתנותיהם שוות לאשם. (עפ"י רמב"ן ותוס'). והרמב"ם (פסוה"מ ו, יח) כתב שאין לו תקנה, כי שמא אשם הוא ועדיין לא נתכפרו בעליו [ולשיטתו אין יכול להתנות שיהא אשם או שלמים — ע' משנה למלך מעשה הקרבנות טז, יא]. הלכך כונסו לכיפה (עפ"י תורי"ד).

נקבה בת שנתה — יש לחוש שמא חטאת היא ולכן אין לה תקנה אלא להכניסה לכיפה והיא מתה מאליה.

נקבה שעברה שנתה — אין לו לחוש שמא היא חטאת שעברה שנתה, שאין זה מצוי, הלכך חושש לה רק משום שלמים ומשום תודה כנ"ל, שהרי עולה ואשם — זכרים הם.

דף נו

ק"ג. א. האם מותר ליקח בהמה במעות מעשר שני, ומה הדין בדיעבד?

ב. מה דין הלוקח עבדים וקרקעות במעות מעשר שני?

א-ב. אין לוקחים בהמה במעות מעשר שני.

א. רש"י מפרש: משום וצרת הכסף — כסף שיש בו צורה. ועוד, שמא תכחיש בטורה הדרך. תוס': שמא תגדל עדרים עדרים. ואפילו בזכרים גזרו אטו נקבות, לדברי חכמים. ורבי מאיר לא גזר.

ב. אם המטבעות שבאותו מקום אינן יוצאות בירושלים, התוס' צדדו שהתירו לו ליקח בהמה במקומו כדי להעלותה לירושלים ולהקריבה שם.

ואם לקח; בשוגג — יחזרו דמים למקומם שמקח-טעות הוא, שאילו ידע הלוקח שהן מעות מעשר, לא היה לוקח. לקח במזיד; אם מתכוין לשם הקרבת הבהמה בירושלים לשלמים — תעלה ותאכל במקום. ואם מתכוין להוציא לחולין (רש"י: לאכול הבהמה חוץ לירושלים, שלא כדין. תוס': שאמר למוכר שאינו רוצה לחלל קדושת המעות על הבהמה) — יחזרו דמים למקומם. קנס הוא שקנסו חכמים לבטל את המקח. ואם המוכר ברח, משמע בגמרא שקנסו את הלוקח לאכול כנגדן. (לפרש"י ור"מ בתוס', מחלל את המעות שביד המוכר באשר הוא שם, על מעות שלו, ומעלן לירושלים. ולריב"א אין תוקף לחילול זה אלא קנס בעלמא הוא אבל המעות שביד המוכר נשארים בקדושתם). בהמה טמאה, אין מעשר שני מתחלל עליה, ולכן אם לקח — יחזרו דמים למקומם. ואם המוכר ברח — יאכל הלוקח כנגדן. וכן הדין בלוקח עבדים וקרקעות במעות מעשר שני.

א. בהמה טהורה שאינה ראויה להקרבה, כגון בעלת מום — אין החילול חל עליה משום גזרת חכמים שמא יגדל עדרים עדרים. לחכמים, בין זכרים בין נקבות. ולרבי מאיר — דוקא נקבות, אבל זכרים מותר. (תוס' עפ"י התוספתא).

ב. שאר חפצים המשמשים לאדם כגון כסות וכלים — אין לוקחים אותם במעות מעשר שני. ויש אומרים שמדאורייתא אין איסור אלא בצרכי המת. ויש אומרים שלדעת כמה תנאים מותר אף לכתחילה ליקח חפצים לצורך החי.

קיד. המקדש אשה באיסורי הנאה או בדמיהם — האם היא מקודשת?

המקדש בערלה, בכלאי הכרם, בשור הנסקל (רש"י: משנגמר דינו. ורבנו תם אמר שאינו נאסר בהנאה מחיים. וכן י"א בשיטת הרמב"ם), בעגלה ערופה (יש אומרים משעת ירידתה לנחל נאסרה, וי"א רק לאחר עריפתה. ע' כריתות כה. ופסק הרמב"ם כדעה ראשונה), בצפרי מצורע, בשער נזיר, בפטר חמור (לרבי יהודה מחיים, ולרבי שמעון רק לאחר עריפה. (להלן נז:). ויש סוברים שלר"ש מותר אפילו לאחר עריפה. ע' בכורות ט-י), בבשר בחלב (מלבד לרבי שמעון שמתיר בהנאה. נז-נח). ובחולין שנשחטו בעזרה — אינה מקודשת.

א. וכן הדין בחמץ בפסח [מלבד לרבי יוסי הגלילי המתיר חמץ בהנאה]; בנותר ובפיגול — קידש בהם אינה מקודשת.

אברי שעיר המשתלח — נחלקו רב ושמואל האם הם מותרים בהנאה (במדבר — כמדבר שהוא הפקר), או אסורים (אל ארץ גזרה). והלכה שמוותר. לא אמרה תורה שלח לתקלה. (רבא — יומא סז; רמב"ם — עבודת יום הכפורים ה,כב).

ב. בסוגיא בבכורות (ט-י) אמרו שהמקדש בפטר חמור מקודשת אפילו לרבי יהודה שאוסר בהנאה, כי אשה יודעת שצריכה לפדותו בשה ודעתה להתקדש בדמי ההפרש שבין החמור לשה. [ופשוט שאם שוויו כשיעור המנימלי של ששה או פחות — אינה מקודשת. ובוזה מדרבא משנתנו. ע"ש י: ורשב"א כאן]. הרמב"ם לא הביא זאת. וגם מדברי התור"ד יוצא שלהלכה

אינה מקודשת. ויש אומרים שתלוי הדבר במחלוקת הסוגיות ובשתי לשונות בגמרא בבכורות. וכן נחלקו בדבר בירושלמי. (ע' שער המלך אישות ה,א; בית מאיר כה,כא; חדושי הנצי"ב בכורות י: אבן האול גניבה ב,ג; שיעורי ר' שמואל לעיל נב:). ויש מי שכתב לחלק בין אם מקדשה 'מעכשיו' שאינה מקודשת (להרי"ד והרמב"ם), ובין אם מקדשה 'לאחר זמן' (עפ"י מהרי"ט אלגאזי הל' בכורות שם).

ג. גם המקדש באיסורי הנאה דרבנן אין חוששים לקדושין (פסחים ז.). ולדעת רבנו תם, דוקא בכגון חמץ דרבנן בשעות דאורייתא, אבל בשעות דרבנן — חוששים. (פרטים נוספים — ע' בפסחים ז.).

ואפילו ננקוט שגם בחמץ דרבנן ובשעות דרבנן אינה מקודשת, אפשר שבאיסור שאין לו עיקר מהתורה — מקודשת, כגון חולין שנשחטו בעזרה למאן דאמר לאו דאורייתא (עפ"י רמב"ן נח.).

ומשמע אפילו לא ידעה שהוא איסור, ואכלתו — אין חוששים לקדושין, היות והוא אסור בהנאה ואינו ברשותו של אדם, הרי זה כמקדש בדבר שאינו שלו. (עפ"י שפת אמת — פסחים ז. וע"ש באריכות בחדושי רעק"א).

ד. יש אומרים שאם יש באפרן שוה פרוטה — אשה מתקדשת באיסורי הנאה משום אפרן [כל שאינה מוטעית ואין חסרון של סמיכות דעת]. (ערמב"ן ועוד).

מכרם וקידש בדמיהם — מקודשת.

עבודת כוכבים, כיון שהיא תופסת דמיה — אף אם מכרה וקידש בדמיה אינה מקודשת. (והוא הדין לדין נסך ולעיר הנדחת וכד'). וכן הדין בפירות שביעית.

א. פרשו התוס': לאחר הביעור. ויש סוברים שלאחר הביעור אין שייך כלל התפסה בדמים, שכבר פקעה הקדושה מהפירות ואינם אלא כשאר איסורי הנאה שהמקדש בדמיהם מקודשת. (ע' בשו"ת שבט הלוי ח"ה קנב — מחלוקת הרידב"ז והגר"נ ויידענפלד).

ב. לכתחילה אסור לו לקדש אפילו בדמי איסורי הנאה. אבל אם קידש מקודשת, הואיל והדמים הללו מותרים בהנאה לאשה (ראשונים). ויש סוברים שמותר אף לכתחילה לקדש בחליפי איסורי הנאה, ולא אסרו אלא בדבר הניכר כגון לקחת פירות וכלים. או משום מצות פריה ורבייה התירו (עפ"י רש"י ע"ז נד.).

ג. לפי מה שאנו נוקטים המקדש בגזל אינה מקודשת, צריך להעמיד משנתנו כשהלוקח ידע שהם איסורי הנאה, או שמכרם לנכרי, אבל בלאו הכי הלא הדמים שבידו גזולים הם ואינה מקודשת (ראשונים).

דף נז

- קטו. א. ציפורי מצורע — מה דינן לענין איסור אכילה והנאה?
- ב. שחט את הציפור שלא באזוב / עץ ארו / שני תולעת — מה דינה?
- ג. שחטה ונמצאת טריפה — מה דינה ודין הציפור המשולחת?
- ד. היכן משלח את הציפור?
- ה. האם ישנם בעלי חיים שאסורים בהנאה מחיים?